

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЬ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овай листъ излази вторникомъ и петакомъ, цѣна му је за три мѣсeca 4 цванцика.

№ 38.

НАЙВЕЋИЙ БРЕГЪ.

Свећа живота у пола гори,
Сунце се западу веће клони.
Есень живота виче: отвори!
Немила старость све ближе звони.

Брзо ће свећа до дна се слећи,
Лето за летомъ брзо ће проћи;
Нико одъ гроба неће утећи,
Кудъ годъ ко иш'о, къ нѣму ће доћи.

На путу моме брегове малоге,
Са трудомъ, али преш'о самъ срећно.
Нигди ме нису издале ноге,
Али су сведокъ што стос вечно.

Ал' нема нигди путника оногъ,
Кой брежчићъ гроба може прећи;
Ноге и животъ иззаду свакогъ,
Гробъ је на земљи брегъ найвећиј.

Често самъ тебе сушаће мило,
Гледао како се съ небомъ прашташи;
Ал' до садъ свагда точно си было,
Са другогъ краја сјайнје с' враћаш.

За Монбланъ, Везувъ и Фрушку гору,
Усамљињъ я самъ тебе пратио;
Ал' свагда твою ту лепу зору
Мени је зракъ твой опеть вратио.

То лепо, ясно светило твое,
Замишљињъ, саняюћи самъ на яви,
Глед'о самъ ронећи сузе свое,
Како се у синје море дави.

О, негда мило сушаће ты ћешъ,
Заини за јданъ брежчићъ малый, али атас да
Одатле више изаћи нећешъ,
Ер' ту су путника закопали.

За мене само ты ћешъ престати,
За мене само неће те быти.
У безброй лета ты ћешъ јоштъ сяти,
Ал' мене свагда ће земља крити.

На сусретъ идемъ той вечной ноћи,
У којој вечна тишина трае.
Мртвило срећно, къ теби ћу доћи,
Животъ ми слабе радости дае.

Где ништа нисестално и вечно,

Одъ дана до дана где се живи,

Паметна лудо, живишъ ли срећно,

Кадъ ти се пола Европе диви.

Срећа, богатство, науке, слава,

Све је то ништа, све ружна смеса;

Све то прецвета, к'о польска трава —

А човекъ? стотина ока меса.

На гробу моме нека се чита:

„Малено ништа овде почива,

„Кој с' у велико прели и ишта,

„Съ хаосомъ, вечнимъ да вечно плива.“

У Риму -- 1851. год.

АМЕРИКАНСКЕ ПУСТИНѢ.

(край.)

Тако мы на найнижемъ степену човеческе душевне образованости налазимо и мајшногъ првића, који само на једной частици цветка ограниченъ, быће природногъ порекла на једномъ дрвету одржава.

Подъ косо падаюћимъ зрацима одъ сунца, коме облакъ никада несмета, травница клоне а земља се одъ превелике припеке раскомада као годъ оно одъ каквога труса. То је сасвимъ редакъ а ужасанъ појава! Сијанъ віоръ прави одъ песка облакъ. Тамна а жућкаста полу-светлость одъ сунца баџа сасвимъ притворно покривала своје на опустошенну поляну. Све то изгледа као годъ да ће се небо на земљу сурвати! — Усјана а прашљива земља, коя у магли плива, умложава топлый а загушљивый воздухъ. Па найпосле у место разлађена доноси источний ветаръ јошъ већиј жаръ, када силно надъ запареномъ земљомъ дувати почне.

Као што се на леденомъ северу одъ яке зиме животиня кочи, тако напротивъ у тимъ пустинјама одъ яке припеке никако изъ земље неизлазе крокодиль и царска змија. На све стране суша предсказује смрть; на све стране жеднога прати обманљивъ изгледъ одъ водене сенке, коя одъ трептаня и преламаня сунчани зракова произлази.

Густимъ облацима одъ прашине а поредъ тога и глађу и горећомъ жеђу обузета, узвери се животиня па риче на све стране. Кони опруже вратове, па тумарају

вамо онамо по воздушной влаги, тражећи гдигодъ какву калогу, коју прашина јоштъ није засула.

Хитре и смотрене гледа мазга угасити свою жеђь. Има т. е. некаква округла а бодљикава билька, коя исподъ лоске има некакавъ водљикавый сокъ. Па мазга, пошто својомъ предњомъ ногомъ той бильки бодљике омлата, пажљиво примакне къ ньой тубицу свою, те тако се ићногъ лађаногъ сока напије.

Али ни после яке сунчане припеке, кадъ настане ладовина дуге ноћи, опетъ се коньи и друга животиня немогу умирити. Има т. е. снисетъ слепы мишева, који нападају на кукавну животину, па јој сисају крвь; и гди се залепе, жива се рана отвори, на коју се после москито се читава гомила бодљивы коејакви црвића скупи. Тако тамо животиня свой јданъ животъ проводи, кадъ се на земљи одъ жестоке врућине воде засуше.

А кадъ настане кишовито време, па текъ што се површина одъ земљи мало ороси, а оно у јданпутъ изјиска по читавој пустини прекрасна трава. Оnda светлошћу надраженъ мимоза цветъ развја свое листиће као и много друго цвеће, па подобно ютреној песми птичица, любко поздравља рађанје сунца. Коньи и стока, све то онда у найвећој приятности живота свогъ весело излази на пашу. Онда се и страшна змја и ужасни крокодилъ изъ мртвогъ сна подиже; а у густој и високој трави скривенъ лежи дивно шаренкастый ягуаръ, који као оно мачка кадъ на миша вреба, мимопролазећу животину своимъ лакимъ скокомъ застрашује. Вода као свака рѣка на све стране се разліє тако, да текъ у јданпутъ нека часть пустинѣ изгледа као какво море, кое неможешъ прегледати. Онда животиня, коя је готово читавъ векъ на прашљивој а безводној земљи провела и одъ жеђи скапавала, у јданпутъ поврви на воду, па као оно водене животинѣ чопорима заплива, тражећи себи олакшице и траве за пашу. Но онда се млога животиня и дави, а млогу опетъ крокодилъ зубчастимъ своимъ репомъ размрска, па въ после прогута; а што остане живо, то се после са тешкомъ мукомъ пенје на брда, куда вода недопије, те тако се спасава.

Према југу окружава пустиню нека страјовита дивљачност. Шуме, којима има преко иљаду година, запрено савъ просторъ између Оринока и Амазана рѣке. Велике а морасте плоче одъ гранита съ ужавају корито пенушеће се рѣке. Горе и брда разлежу се одъ силне рике ягуара и цике и дреке опаки маймуна кадъ на кишу слуте. Гди рѣка мало изиђе изъ свогъ корита напольъ, тамо по калугама леже опружени крокодили са отворенимъ челостима и непомичући се съ места, а кадшто се на њи спусти и по читавој ято птици, па опетъ се непомичу съ места. Царска змја замота око каквогъ дрвета репъ, па вреба на обали сигуранъ свой плјинъ. Хитро опруживши се, зграби она млада бика или и другу какву слабију животину, па гута свой добитъ, ако и силомъ.

Па у тако якой и дивљој природи живи и данасъ некиј родъ людји, који различно разговарају. Неки су настрији, па никако незнају радити земљу него се ране мравима и гумомъ и земљомъ. То је правый изродъ одъ людји, као што су и сами Отомани и Јури. Осимъ о-

вы налази се још једанъ, али много питоми видъ наслѣдника, који је разумнији и у нравима много блажији одъ предпоменуты. Ти други, који се само воћемъ ране, јесу Мавиковитари и Макоси. Грдни просторъ између Касиквара и Абатокса обитава само тапиръ и друшелюбивий маймунъ, а о човеку ни спомена нема. Но по стјнама изрезани художествени коејакви ликови знакъ су да је и та пустиня морала некада быти сместиште вышемъ степену човеческогъ изображења.

Као што се тигри и крокодили у пустини съ коньма и говедама боре, тако и на горской обали, у дивљој Гваяни, видимо увекъ наоружана човека а противъ никогъ другогъ него опетъ противъ човека. Гомила ти дивљака негрози се сладко пити крвь своме непрјателю а опетъ човеку. Други опетъ и ненаоружани налећу голимъ рукама једанъ на другога, па се отровнимъ ноктима даве. А да јимъ се, кадъ беже, по стопама неуће у трага, то они, особито ако је мало има, чимъ дођу на какву пековиту земљу, одма сваку стопу у песку рукама запрећу, те тако јимъ се незна трага.

ЗЕМЉОТРЕСЪ У ЛИЗАБОНУ.

(край.)

Одъ све стране зачу се јунъ и запевка. Люди беже улицама и дижу руке къ небу и моле у Бога спасење. Гледају само друма докопати се, па полакъ голи трче преко развалина. Старци и жене и деца и болестници и сви, који немогу бегати, замотавају главе у постелј да је као зло мимође. На гдикога се стропошта каква развалина, исподъ кое му стоји умрети, ако не одъ терета, а оно за цело одъ глади; а гдикога таква развалина дабогме и сасвимъ раздруска. Коньи и говеда поиспрекидају ужа, за коя су везана, па нагну заједно са своимъ газдама кудкоје бегати, али узалудъ. Гомилама њи буду у бегању поубијани каменјемъ и цигляма, кое се распадају одъ кућа. Млоди полете путемъ дворца на место, где стоје лађе, да коју лађу добрјабе, али се брже болје опетъ врате. Рѣка Теџо т. је у јданпутъ јако нарасти, и то једно 20—30 стопа выше негоично, те све лађе избаци на суво. Куда се годъ човекъ обазре, свуда страј божји! Выше вароши дигну се читави стубови одъ тешке прашине, коју виоръ натеривају по улицама, кое једна за другомъ пропадају. И само сунце, кажу, окрене одъ земљи свое лице, те човекъ немогаше видити ни прста предъ очима. То зада још већији страј и ужасъ, те са свејији страна станове светъ вика и яукъ да се у човеку срце заплаче.

Али је, кажу, свако зло за времена, па тако и то. Мало по мало па и сасвимъ нестане све те страже. Завлада тишина а облаци одъ прашине разиђу се. Који преживе ону стражу, а они зајду тражити кога још је незнају где је и како је. Садъ текъ стане светъ вриске и яукъ и лелекъ. Овде прјатељ грили верна а мртва прјатеља свога, а тамо опетъ майка шире руке и бије се у срце за изгубљенимъ јединцемъ, а мало даље опетъ отацъ лоби нејачку дечицу своју у ледена уста! Гдикој ојош јичу „помагай“ исподъ тешкога камена и

WWW.UNILIB.RS
муче се изсакаћенимъ рукама уклонити гада изићу напо-
љ са оно мало јошъ живе душе!

Текъ што други опетъ стану Богу захваливати за-
нађена отца или сина, брата или сестре, приятеля или и
само добра познаника, кадъ али у єданпутъ стане се зе-
мља и опетъ трести скоро као и пре. Оно мало јошъ
читавы кућа стане се овамо онамо людји као о-
чији катарка одъ лађе на бури. Свакъ се побои да є пр-
вога потреса поштећенъ зато, да садъ страда.

Тай потресъ потрає за мало, па се опетъ стиша.
Али после опетъ почне се земља наново, те яко трести.
Нико се немогаће одржати на ногама. Поячи кљецаху а
послабији потицаху се башъ главомъ на земљу. Стану и
опетъ кукати и лелекати, Бога па и саму земљу прикли-
нијти да се смилую; али узалудъ.

У ту буну подземне природе помешаю се јошъ и
други златворни елементи да јој помогну довршити про-
пасть лепоме Лизабону. Одъ више страна т. ј. у єдан-
путъ букне ватре, а за ньомъ као у договору пристане
одъ некуда и якъ ветаръ, те за тилый часъ огрезне савъ
Лизабонъ у пламену. Никоме небываше ни на край паме-
ти да гаси, да гледа штогодъ спаси. Свакъ се побои
да тимъ само јошъ већма веразгњеви ускомешану приро-
ду, па само гледаше спаси живу душу, ако и голу нагу.

Та буна разјреногъ елемента трајаше пуны 8 дана.
Лизабонъ, богатый Лизабонъ, остане савъ го' као прстъ,
постане у єданпутъ просјакъ. Неброене породице, одре-
богате и преображене а садъ и безъ леба, после ситна де-
чица лишене родитеља и родитељи подъ свою седу ста-
ростъ лишени сваке подпоре, — све то, па и сама кра-
љевска породица, стаяше напомо подъ ведримъ небомъ
морено глађу а држнући одъ ладноће, па одъ тешке туге
обараše очи на земљу а само кадшто бацаше јй на жа-
лостный Лизабонъ, коме одъ царски дворова садъ пакос-
тный елементъ направи same куле одъ пра' и пепела, кои
беснъ ветаръ понекадъ јошъ развејава! Найслађе све-
зе, одре срећне и пресрећне, а садъ у єданпутъ за сва-
гда раскинуте, найлепше надежде осућене, найдражје ра-
дости изгубљне!!

Съ почетка се мислило да є ватра изъ земљи изи-
шла, али се доцніје увидило да ние отудъ него одъ части
одъ ватре у кућама а одъ части одъ млоги горећи свећа
по црквама а одъ части опетъ може быти да јо є и ка-
кавъ зниковацъ подбаџо. Шестнаестъ дана, почемъ є
све то прошло, јошть є био пепео тако врућъ, да су се
котарице, у коима є изношени, запальивале.

Шпаньолскогъ посланика убила є стропоштана кућа
његова башъ онда, кадъ є изъ капе изићи хтео. Новци
кои су у гвозденимъ сандуцима были, нађени су неповре-
ђени, а сви други нађени су тако прни, да се после тога
при свакомъ плаћању уговорало обе ли то прнимъ или
белимъ новцима быти. Коначно упропашћенъ вароши ва-
тромъ има се само узанимъ улицама приписати. Савре-
мени описатељи немогу довольно речји да нађу, да бы
страоту ти развалина после ватре описали. Погледавши
на выше, видјо є човекъ стравите па упорећене пирамиде
одъ изгорели кућа, које су се часъ на једну часъ на
другу страну нагибале. На неброенимъ местима лежала

су мртва тѣлеса, гдјшто 7 до 8 нви једно преко другога,
полакъ пепеломъ затрпани а полакъ изгорели. Одъ свију
државни зданја остале су читаве само ковница и бла-
гайица.

Земљотресъ често се јопитъ повторавао, али није та-
ко якъ био. Непрестано падајоћа киша гонила є несрѣ-
нике по брдима, куда су се они одъ труса, ватре и пото-
па спасавали. Мокроћа, ладноћа, болесть и гладъ насту-
пи, и поредъ све брижљивости опетъ су млоги поуми-
рали, који су се дотле одъ толике опасности сачували.
Число погинувши рачуна се на 40.000, а штета у добрама
на једно 570.000.000 талира. Пошто су се доцніје јошъ и
крадљивци појвили, који су почели красти, то буде тамо
послано неколико полкова војске да сачувају безбѣд-
ностъ. Па ти крадљиваца обешено є у єданъ данъ 36.
Око 3000 људијевихъ свакијевихъ дана є разчишћавало развали-
не, те опустошенији Лисабонъ подигне се опетъ наново,
те буде јошъ и лепшији него и пре.

превео Евримъ П. Гудовићъ.

М Р В И Ц Е

— Ђеногъ кривца обале да тку. Па кадъ га почне
болети, а онъ повиче: „доста капетану тако ти судила деца.“
Онъ є тимъ благосиља кипетана, да му и деца буду суди-
и кипетани, а кипетанъ разуме сасвимъ другчије, па по-
виче: „удри, удри, кадъ ће мени судити деца, волимъ ј
теби!“

— Једанъ калуђеръ млого є пјо. Владика га зовне
и после дугогъ саветованја и претнѣ морао се калуђеръ
заклети, да неће осимъ воде ништа до гроба пити. Влади-
ки буде мило и одпусти га. Калуђеръ путуюћи у мо-
настиръ опази једанъ гробъ поредъ пута, заустави коня
и повиче: „Ђаче, дайде ту чутуру изъ бисага.“ „А шта
ће ти чутура,“ рекне му ђакъ „кадъ си се заклео кодъ
владике да нећешъ ништа до гроба пити.“ „Па заръ си
слепъ те невидешъ ево гроба поредъ пута,“ рекне ка-
луђеръ.

П О Д Г Р Е В Ц И.

— Колъ, описуюћи своје путованје по јужной Русији,
где има немачки, грчки а бугарски насеље, каже: да
су Бугари не само одъ осталихъ свои сусједи, него и одъ
самыхъ Немаца, млого прилажњи и радни, и стечено болѣ
чувају, само — вели — неуму да уживају. Онъ є гди-
што и руске речи наводио, и смешно є видити, како є на
једномъ месту у речи: прощайте, морао 7 писмена латин-
скиј употребити, само да ћи изрази. Ту речь прощайте,
овако є написао: proschtschaite. — Онъ (Колъ) припо-
вједа, да у старо време, кадъ су јошъ народи изъ једногъ
краја у другији шврљали, Драгошъ войвода такве једне че-
те, ловјо є по једномъ крају Ерделя. Кадъ є јурјо једногъ
дивљегъ вола, удави му се псето кое є онъ Молда звао,
у једну реку. Онъ ту реку назове Молдомъ, и досели се
онде да живи, и тако постане данашњи име Молдаве.

— У Петробургу и око Петробурга изишло є 1846.
год. 793 оригиналне књиге и 79 превода, а унешено є
преко границе изъ другији држава 547 хиљада ком. књига.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

WWW.UNILIB.RS

Ноћу између 22 и 23. Априла излетили су Руси из Севастополя са неколико войске, па су заробили 1 официра и 3 солдата енглеска. Запалили су и з сајозничке барутане, те су се распуштеле у воздуху.

Напротивъ Французи су кодъ Севастополя са 10.000 войске после врло жестокога боя, у коме је много крви проливено и одъ једне и одъ друге стране, отели одъ Руса прокопе испредъ 5 руске батерије.

— Сајозничке войске на Криму има садъ једно 169.000 мом. осимъ резерве у Цариграду и войске сардинске и осимъ сваке нове войске, која јимъ јошъ долази. Ако одъ ти 166.000 одбјемо, да кажемо, 16.000 мом., онда остаје сајозницима добре войске 150.000 мом., који у свако доба могу оперирати. Па са 20.000 мом. могу они чувати бруда, који су заузели око Севастополя Балаклаве и Камъша, а 20.000 мом. могу оставити да чувају Евпаторију. Метнувши пакъ на страну једно 5.000 мом. за случај ако противъ тога предрачуна затреба гдигодъ што подмирити, имају сајозници на чисто добре войске 100.000 мом. Съ томъ войскомъ могу они увекъ започети оперирати противъ Руса и на отвореноме пољу. И доиста — тако баръ јављају изъ Беча — већъ су одвојили нешто войске противъ Керча, која је неки данъ, и то 26. Апр., већъ почела и пущати; а овы дана је тамо отишло јошъ 15.000 мом.; а као што знамо изъ последњега 36. броја овога листа, отишла је тамо изъ Варне и флота сајозничка одъ пароброда да и сама оперира. А што су се сајозници садъ тако опетъ предомислили, па другчје оперирају, то је понайпре, кажу, зато, што су наумни напре отерати Русе са осталога Крима како да немогу тако једнако чисто изъ земљици, па свакији часъ пртицати Севастополю у помоћь, а после ће опетъ што годъ могу живље напасти на Севастополь, који јимъ свакојако остаје последња цѣљь, за коју су отишли на Кримъ. Но да ли ће сајозници моћи и свршити што хоће, то наравно текъ идемо да видимо. Многи то сумњају, а имају и зашто, јербо Руси, као кодъ своје куће, имају свуда, где су годъ, већъ готовы свои батерије и обкопа и поутврђиваны станови, а сајозници ће у свему томе бити текъ новотеклице. При томе валида башъ ни Руси неће само поиспремати руке, па сајозници само да дођу на готово, те да ји секу, него ће валида и у Руса бити и войске и срца. Та сајозници сами кажу да су Руси на Криму као оно у старо доба што је била некаква малоглава гуја, којој јошъ ниси ни једну главу одсекао а већъ јој је друга глава на место израстила. Међутимъ и у Севастополю, као што изъ самогъ сајозничкогъ стана јављају, стое Руси садъ јошъ болѣ него и кадъ. Осимъ т. је. што су оправили све што су годъ сајозници, кадъ су последњији путъ пущали, били искварили, утврдили су Руси и сваку кућу у вароши тако, да могу готово и безъ града бранити се и изъ самы кућа. При томе су и са јошъ неколико лађа свои у пристаништу поскидали топове, па којејки по утврђенима наперили на сајознике. А имаји само у граду 60.000 момака. А кадъ је тако, онда, као годъ што сајозници могу само 20.000 войске оставити кодъ Севастополя а осталу войску оправити на отворено поље противъ Руса, могу тимъ пре и Руси оставити само нешто вијске у Севастополю а осталу войску одвојити на страну да помаже осталој руској војсци на отвореноме пољу.

Осимъ ваше полкова конјиника, који су некиј данъ отишли изъ Енглеске на Кримъ, иду тамо садъ јошъ 4 полка конјиника са 3.900 мом. А ови дана је оправљена и једна лађа пунана конји за конјинике, који су ков-гди по бојевима изгубили конје. А осимъ тога иде и једна подпунана конјиничка батерија са 4 топа одъ 9 и 2 хаубице одъ 4 фунте и после 204 топије и мало цебане. Даљъ иду јошъ 12 компанија топија и 20.000 бомбија.

Царъ руски издао је новъ манифестъ, којимъ наређује да се скупи јошъ нове войске, те да се све войске подпуне.

— Съ пристанкомъ страна, који се тиче, иде француски војнички министеръ маршалъ Веланъ на Кримъ за главнога команданта надъ свомъ сајозничкомъ войскомъ. Даље ће подъ њимъ стјати и Канроберъ и Рагланъ и Лармора и Омеръ-паша.

— И Персија је готова пристати на страну сајозничку, па објавити Русији ратъ одъ своеј стране. Ако то буде, па ако при томе и Аустрија, као што предпоменута вѣсть слути, пристане на сајозничку страну съ једне а съ друге стране и Шведска съ Норвегијомъ и после Данска, којима су Енглеска и Француска башъ некиј данъ оправиле ултиматъ да се изјасне како ће се спрамъ коеј стране владати, нешто и саме пристане узъ сајознике, онда ће быти: Турска 1, Француска 2, Енглеска 3, Сардинија 4, Персија 5, Аустрија 6, Шведска съ Норвегијомъ 7, и Данска 8 сајозника противъ само једне Русије.

— Енглеска и Француска до данасъ јошъ нису ништа у Бечу одговориле на последњији предлогъ, по коме јимъ Аустрија предлаže да се поравнају са Русијомъ. Па ако Енглеска и Француска на тај предлогъ пристану, онда ће га Аустрија послати и Русији да и она на њега пристане. Па ако Русија непристане, онда ће јој и Аустрија одъ своеј стране зацело, кажу, објавити ратъ.

— Правитељство енглеско обећаје је парламенту заједно овији дана показати акта бечке конференције.

— Киванскій Канъ скоро упадне са 30.000 войске у Переји, па освоји на граници и једну варошь персијску; али га Персијанци заједно са једнимъ вишимъ његовимъ официромъ ухвате, па обонци и јошъ другој тридесеторици заробљеника посеку главе, па ји пошлију у Техеранъ, где ји садъ народъ гледа. Збогъ тога се после сва Канова войска којкуда растрка и повуче опетъ преко границе.

— Кодъ Буру-кале нападну разбойници на татарина кадъ је изъ Янине и Солуна носио 100.000 гроша, па њега убијо а новце му отму.

— У Турской је свуда харачъ укинутъ. У напредакъ ће и Християни дужни быти служити у Турской војсци, а мони ће и аванцирати,

Одгонетке. (№ 34. Шумадинке) — Точкови. — Клепетуша. — Желудацъ. — Зуби. — Главица белогъ лука. —

(№ 37. Шум.) — Писмо. — Пратљача. — Псето. — Грмљавина. — Ћемъ у устима коня.

Течай новаца: сребро $128\frac{1}{2}$; дукати по 5 фор. 54 кр. ср. за банке.